

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 26.6.2002
KOM(2002) 321 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH
EUROPAPARLAMENTET**

Slutrapport om grönboken "Mot en europeisk strategi för trygg energiförsörjning"

MEDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH EUROPAPARLAMENTET

Slutrapport om grönboken "Mot en europeisk strategi för trygg energiförsörjning"

1. Grönboken om en trygg energiförsörjning antogs av kommissionen för drygt ett år sedan. Den ledde till en energipolitisk debatt som man inte har sett maken till på de senaste 30 åren¹. Idéutbytet har i de flesta medlemsstater resulterat i förnyad reflektion vad gäller de nationella alternativen på energiområdet. Den har fungerat som referens för vissa länder utanför EU, till exempel Japan, Ryssland och Förenta Staterna (för utarbetandet av Bush-planen). I sina slutsatser från mötet i Barcelona i mars 2002 konstaterade rådet att *"kommissionen har för avsikt att lägga fram en rapport om försörjningstryggheten mot bakgrund av resultaten från debatten kring kommissionens grönbok om en trygg energiförsörjning, med sikte på det kommande mötet i Sevilla"*.

2. I ett perspektiv på 20–30 år visar grönboken på de strukturella svagheterna i EU:s energiförsörjning och den stora sårbarheten när det gäller geopolitik, sociala frågor och miljö (främst med tanke på EU:s åtaganden inom ramen för Kyoto-protokollet). Utvidningen kommer inte att innebära att problemet blir mindre. I grönboken betonas också (redan före händelserna den 11 september) behovet av att integrera frågor om anläggningars säkerhet i konceptet försörjningstrygghet.

3. Den europeiska ekonomin blir alltmer energislukande och förlitar sig i huvudsak på fossila bränslen. Dessa utgör 4/5 av den totala energiförbrukningen (olja, kol och naturgas), varav nästan 2/3 är importerad energi. Enbart naturgas från Ryssland utgör 20 % av vår förbrukning. Utbudet i EU täcker knappt hälften av behoven. Om ingenting görs före år 2030 kommer användningen av fossila bränslen att öka. Andelen importerad energi kommer att bli allt högre och om 30 år kommer den att uppgå till 70 % av den sammanlagda förbrukningen. Oljeförbrukningen kan komma att täckas till 90 % av importerad olja.

Importberoendet och dess växande storlek kan te sig oroande med tanke på riskerna och försörjningsproblemen. Det vore emellertid felaktigt och alltför enkelt att endast betrakta försörjningstryggheten som en fråga om att minska importberoendet och främja den inhemska produktionen. En trygg energiförsörjning kräver en hel serie politiska åtgärder som bland annat möjliggör diversifiering av de olika energikällorna och -teknikerna, och som samtidigt tar hänsyn till det geopolitiska sammanhanget och dess konsekvenser.

4. I grönboken föreslås en tydlig strategi med tonvikt på åtgärder på efterfrågesidan. En fördel med strategin är att den utgår från att unionen har ett inskränkt handlingsutrymme vad gäller utbudet, bland annat på grund av att de egna energiresurserna är begränsade och saknar konkurrenskraft i vissa fall, t.ex. kol. Man måste därför i stället inrikta sig på att styra om och

¹ Grönboken och debattens webbsida finns på följande adress: http://europa.eu.int/comm/energy_transport/en/lpi_lv_en1.html. Sedan början av 2002 har i genomsnitt 30 000 personer besökt denna specialsidas olika rubriker varje månad.

påverka efterfrågan. I Förenta Staternas energiprogram som tillkännagavs i maj 2001 har man valt en omvänd strategi och satsar på att tillgodose efterfrågan genom ett ständigt ökat utbud.

5. Grönboken innehåller också ett dussin frågor avsedda att vägleda debatten. Frågorna har gett upphov till en mängd svar och reaktioner både från medlemsstaterna (bland annat från parlamenten och regionerna) och från företag, konsumentorganisationer och intresseorganisationer. Rådet har utarbetat preliminära slutsatser och Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén har också yttrat sig².

De många reaktionerna visar att det fanns ett behov av diskussion kring grönboken, och en analys av svaren pekar på att grönbokens innehåll och de flesta av förslagen har tagits väl emot. Man har till och med kunnat föra en nykter debatt om kärnkraftens plats och roll, vilken har spritt ljus till debatterna på nationell nivå.

6. Slutresultatet är att nästan alla är överens om att man bör koncentrera strategin på efterfrågesidan genom att rikta om och styra energiförbrukningen. Denna prioritering får ett tydligt politiskt stöd genom rådets slutsatser från mötet i Barcelona i mars 2002 där man särskilt betonar behovet av ett effektivare energiutnyttjande fram till 2010 och ett snabbt antagande av förslagen om energibeskattnings. Redan innan debatten var avslutad lade kommissionen fram vissa förslag i den här riktningen vilka fick ett gott mottagande. Förslagen, som delvis har antagits av rådet och Europaparlamentet, är av lagstiftande natur i stället för att bara syfta till att uppmuntra till åtgärder eller utbyte av goda metoder.

Det rör sig bland annat om direktivet om el från förnybara energikällor som antogs år 2001. Enligt direktivet måste medlemsstaterna uppfylla vissa nationella mål för framtida förbrukning av förnybar energi. De måste även inrätta ett system för ursprungscertifiering av grön el och vidta åtgärder för att främja grön el på den inre marknaden. En andel på 22 % av unionens elförbrukning skall enligt dessa bestämmelser utvinnas ur förnybara energikällor före år 2010.

Vidare rör det sig om förslaget till direktiv om byggnaders energiprestanda. Direktivet innehåller detaljerade bestämmelser för att minska energiförbrukningen i byggnader, vilken utgör 40 % av EU:s totala förbrukning. Genom energisparande och effektiviserande åtgärder kan man minska denna förbrukning med cirka 22 %. Detta mål skall uppnås genom att man för nya och befintliga byggnader tar fram gemensamma metoder för att utarbeta och regelbundet uppdatera minimistandarder för energiprestanda, vilka antas av medlemsstaterna i enlighet med subsidiaritetsprincipen. Man skall även ta fram system för certifiering och införa bättre kontroll av värme- och kylanläggningar.

Slutligen rör det sig om lagstiftande och skattemässiga förslag för att främja biobränslen. Från och med 2005 skall sådana bränslen utgöra en minimandel av alla bränslen som säljs i unionen motsvarande 2 %. Denna andel skall sedan växa till 5,75 % år 2010. På längre sikt borde utvecklingen av ersättningsbränslen (bland annat biobränslen) kunna göra det tekniskt möjligt att till år 2020 byta ut 20 % av bensin och diesel för vägtransport.

² I bilagan återfinns en sammanfattning av svaren på frågorna i grönboken.

Genom att genomföra dessa bestämmelser skulle man kunna spara cirka 10 % av förbrukningen från konventionella energikällor under de närmaste åren. Man skulle på så sätt vända den uppåtgående trenden för unionens energiförbrukning som har sin grund i hushållens och den tertiära sektorns växande energiförbrukning (uppskattningsvis 2–4 % per år fram till år 2010 i medlemsstaterna och 3–6 % per år i kandidatländerna).

Det är utan tvekan inom transportsektorn – som står för 32 % av energiförbrukningen och 28 % av de totala koldioxidutsläppen – som det är allra viktigast med åtgärder för att minska efterfrågan. De åtgärder som föreslås i vitboken om den gemensamma transportpolitiken för en kontrollerad förvaltning av rörligheten och balans mellan olika transportsätt som kompletterar varandra, kommer att aktivt bidra till detta mål, helt i enlighet med önskemålen från rådets möte i Göteborg. Revitaliseringen av järnvägarna, investeringar i transeuropeiska nät och en harmonisering av beskattningen av bränslen för yrkestrafik är andra åtgärder som kommer att bidra till att målet uppnås. Detsamma gäller för det förslag till ramdirektiv om avgifter för användning av infrastruktur som snart kommer att läggas fram och som betonades ännu en gång i slutsatserna från rådets möte i Barcelona. Syftet är att priserna för de olika transportsätten år 2004 bättre skall återspegla de faktiska kostnaderna för samhället.

7. Grönbokens förslag till en ny strategi för oljeförråden har också gett upphov till en omfattande debatt. I förslaget i grönboken förespråkas en ny strategi för beredskapslagren av olja som syftar till att öka solidariteten mellan medlemsstaterna i krislägen. År 2004 kommer den utvidgade unionen att stå för mer än 20 % av världens oljeförbrukning. Den geopolitiska osäkerheten och de fluktuerande oljepriserna kan innebära att det behövs en bättre organisation av förråden och en samordning av användningen. Kommissionen undersöker om det är nödvändigt med förslag på området och tar samtidigt hänsyn till de olika ståndpunkterna. En liknande diskussion pågår om behovet av beredskapslager av gas. Kommissionen undersöker situationen och överväger om det behövs kompletterande åtgärder för att bevara stabiliteten och skapa en väl fungerande inre energimarknad.

En förstärkt dialog mellan unionen och producentländerna är i detta sammanhang helt nödvändig för att förbättra insynen i marknaden och för att sluta tillfredsställande energiförsörjningsavtal. En dialog skulle också bidra till att förbättra stabilitetsförutsättningarna i dessa länder. Denna uppfattning går igen i många av bidragen till debatten om grönboken. Ett sådant samarbete måste upprätthållas oberoende av den rådande internationella konjunkturen och oberoende av om priserna är höga eller låga. Det måste också omfatta aspekterna kring anläggningarnas säkerhet.

8. Genom debatten kring grönboken har det blivit uppenbart att en strategi för försörjningstrygghet måste tas fram för hela den europeiska kontinenten så att vi själva kan bestämma vår framtid när det gäller energi. Dialogen mellan unionen och Ryssland syftar till en ny solidaritet på energiområdet, i enlighet med resultaten från toppmötena i bland annat Paris, Bryssel och nyligen Moskva. Man har därmed kunnat sätta igång med initiativ för energinätsäkerhet, skydd av investeringar och identifiering av stora projekt av gemensamt intresse. Förhoppningsvis kan denna dialog göra det möjligt att fastställa hur man i framtiden bäst skall använda de långsiktiga försörjningsavtalen och avtalen om delad produktion. Dessa avtal har varit föremål för allvarliga betänkligheter från näringslivets sida i debatten kring grönboken.

9. Fram till i dag har man inte gjort tillräckliga ansträngningar för att främja ny och förnybar energi. Energi från dessa källor utgör bara 6 % av unionens förbrukning och med den rådande

trenden kommer andelen bara att växa till 9 % år 2030³. Grönbokens förslag att finansiera utvecklingen av dessa energikällor genom konventionella energikällor har väckt blandade reaktioner.

10. Kärnkraften å sin sida är ett oundvikligt debattämne. Inom unionen finns det högst skilda åsikter på området och tack vare grönboken har ett öppet och rättframt meningsutbyte kommit till stånd. I grönboken sägs följande: ”Oron för den globala uppvärmningen har ändrat synen på energiförsörjningens begränsningar. Denna fråga är särskilt aktuell för kärnkraften...” som i egenskap av elproduktionskälla gör det möjligt att, tillsammans med förnybara energikällor och ökad energieffektivitet, undvika de växthusgaser som är resultatet av förbränning av fossila bränslen. Kärnkraften skulle göra det möjligt att minska växthusgasutsläppen med mer än 300 miljoner ton koldioxid (motsvarande unionens halva fordonspark). En sådan besparing är långt ifrån försumbar och ingen bestrider längre detta faktum. Kärnkraften måste emellertid ses i kombination med flera olika andra åtgärder för att minska utsläppen. Genom sitt europeiska program för klimatförändring har kommissionen presenterat ett antal åtgärder som skulle kunna minska koldioxidutsläppen med motsvarande 122–178 miljoner ton, och fortsätter att undersöka möjligheterna att minska utsläppen.

Vissa medlemsstater har beslutat att progressivt avveckla eller avbryta sin kärnkraftsanvändning. Detta påverkar emellertid inte gemenskapens utsikter att uppfylla Kyoto-åtagandena eftersom dessa beslut, enligt nuvarande planer, inte ger några effekter förrän efter 2012. På medellång och lång sikt måste man emellertid beakta det faktum att en fullständig avveckling av kärnkraften med nuvarande kunskapsnivå kommer att innebära att 35 % av elproduktionen måste komma från konventionella eller förnybara energikällor. Till detta bör läggas de stora insatserna för effektivare energiutnyttjande och prognoserna om en ökning av efterfrågan på energi.

Medlemsstaterna måste därför ges så många valmöjligheter som möjligt utan att det påverkar suveräniteten i deras beslut på området. Kärnkraft bör ingå som ett alternativ att användas av de av unionens medlemsstater som så önskar, på samma sätt som i Japan, Förenta staterna, Kanada och andra delar av världen.

Det framgår emellertid tydligt av debatten att framtiden för denna energikälla är helt beroende av att man en gång för alla löser frågan om hantering och transport av det radioaktiva avfallet på ett klart och entydigt sätt⁴. Genom det sjätte ramprogrammet för forskning 2000–2006 har EU åtagit sig att stödja kärnforskningen, särskilt forskning om bättre avfallshantering⁵. I detta sammanhang bör det också nämnas att kärnsäkerheten för första gången har tagits upp som en särskilt punkt i de pågående medlemskapsförhandlingarna. Unionen har bland annat insisterat på att de kandidatländer som har vissa typer av ålderstigna kärnreaktorer som inte kan moderniseras till en rimlig kostnad skall förbinda sig att stänga ner dem enligt en fast tidsplan. Kommissionen anser att det finns starka skäl för att detta åtagande skall tas med i anslutningsfördraget, vilket den också betonade vid Europeiska rådets möte i Gent. Sedan 1999 har kommissionen mobiliserat avsevärda gemenskapsmedel för avvecklingsinsatser i de

³ Källa: PRIMES-modellen.

⁴ Enligt en undersökning i oktober-november 2001 för kommissionens räkning (Eurobarometer) anser en stor majoritet av de tillfrågade (2/3) att om man finner en tillfredsställande lösning på förvaringsproblemen bör kärnkraften vara ett möjligt elproduktionsalternativ.

⁵ Kärnforskningens budget uppgår därmed till 1,23 miljarder euro, varav 750 miljoner har anslagits till kärnfusion, i den sammanlagda budgeten på 17,5 miljarder euro för nästa ramprogram.

tre berörda länderna. Kärnsäkerheten i en utvidgad union är en fråga som har nämnts som ett stort problem i de flesta bidragen till debatten om grönboken. Det är därför inte förvånande att Europeiska rådet vid sitt möte i Laeken i december 2001 efterfrågade en hög kärnsäkerhet i hela den utvidgade unionen genom införande av regelbundna kontroller.

Nästa steg är att kommissionen granskar ett förslag till kärnsäkerhetsstrategi på EU-nivå med gemensamma standarder och europeiska mekanismer för kontroll och expertgranskning. Unionen skulle också kunna bidra till snabba framsteg mot hållbara lösningar på avfallsproblemet genom att föreskriva att medlemsstaterna skall införa effektivare lagringssystem inom en viss tid.

11. Konkreta förslag om skatteharmonisering, och frågor om avgifter på transportområdet stöter på ett visst motstånd. Avsaknaden av skatteharmonisering innebär emellertid konkurrenssnedvridningar mellan medlemsstaterna. För att uppnå en hållbar utveckling måste man dessutom införa skatteåtgärder och avgifter för att kompensera för de negativa externa effekterna. Europeiska rådet i Barcelona gav ny kraft åt dessa idéer genom att begära att direktivet om energibeskattnings skall antas senast i slutet av år 2002. Det europeiska system för utsläppsrätter som kommissionen har föreslagit bör därför genomföras snarast.

Den inre marknaden för energi bidrar till en sund konkurrens och till att trygga energiförsörjningen och stärka den europeiska ekonomins konkurrenskraft. Den förutsätter en bättre användning av den existerande gränsöverskridande kapaciteten. En försörjningskris i likhet med den i Kalifornien kan inte inträffa på den inre marknaden som skyddas av regler för investeringar, konkurrens och tillgång till resurser och transportnät. I motsats till vad många tror syftar den inre energimarknaden inte bara till att systematiskt sänka priserna för konsumenterna, utan till att fastställa ett korrekt pris med hänsyn till den allmänna försörjningsskyldigheten. En utvärdering av hur mycket marknaderna har öppnats har gjorts i enlighet med önskemålen från Europeiska rådet i Stockholm (benchmarking). Rapporten bekräftar en av grönbokens huvudlinjer, närmare bestämt behovet av en mer omfattande öppning av el- och gasmarknaderna tillsammans med det nya behovet av reglering och utvärdering.

Handeln inom unionen är fortfarande blygsam – för el motsvarar den 8 % av produktionen – och det saknas infrastruktur för förbindelserna. En bättre användning av de nuvarande näten och utbyggnad av de länkar som idag saknas skulle bidra till en bättre försörjningstrygghet på lång sikt, vilket också betonades vid Europeiska rådets möte i Barcelona. Som annonseras i grönboken har kommissionen därför föreslagit ett EU-program för utveckling av infrastrukturen för gas och el. Man har också föreslagit att ett dussin samtrafikprojekt av europeiskt intresse ges prioriterad samfinansiering inom ramen för budgeten för transeuropeiska nät. På ett generellt plan tog Europeiska rådet i Barcelona ett avgörande steg mot fullbordandet av den inre energimarknaden bland annat genom att besluta att alla industriella och kommersiella elförbrukare skall ha möjlighet att fritt välja el- och gasleverantör från och med år 2004.

12. I samband med debatten om grönboken har vissa, framförallt Europaparlamentet, haft funderingar kring EU:s begränsade rättsliga och institutionella möjligheter att införa en energipolitik som är anpassad efter de potentiella svagheterna i dess energiförsörjning.

Icke desto mindre har unionen gjort stora framsteg på energiområdet genom att använda flera instrument – upprättandet av den inre marknaden för energi har sin grund i bestämmelserna i avdelningen om tillnärmning av lagstiftningen, främjandet av förnybara energikällor i artiklarna om miljöskydd och utvecklingen av gas- och elnäten i kapitlet om transeuropeiska nät.

En lärdom från debatten är att försörjningstryggheten bör behandlas på ett övergripande sätt. En sådan strategi kräver långsiktig framförhållning, mekanismer för marknadsbevakning, politiska instrument och stärkta relationer med länder utanför EU. Debatten om grönboken visar att det i samband med att EU skapar den mest integrerade inre marknaden för energi i världen är nödvändigt att stärka samordningen av de åtgärder som krävs för att garantera försörjningstryggheten.

Bilagor:

- (1) Sammanfattning av svaren på grönbokens frågor.
- (2) Svar på de tretton frågorna.

BILAGA I - Debatten om grönboken

Debatten om grönboken (30 november 2000–15 februari 2002) har tagit sig många olika former, till exempel insända bidrag, personliga möten, informationsspridning, konferenser, seminarier, särskilda parlamentsutfrågningar och samråd inom och mellan näringslivet och olika organisationer. Debatten har också gett näring åt policydokument både i medlemsstaterna och i länder utanför EU. I denna bilaga återfinns siffror över en del av dessa aktiviteter.

Informationsspridning och diskussioner:

- Cirka **1 000 besök per dag** på grönbokens webbsida (januari 2002), med omkring 340 nedladdningar.
- Mer än **20 000 exemplar** av grönboken och 100 000 broschyrer har delats ut.
- Mer än **300 konferenser**, seminarier etc. om grönboken med deltagande av kommissionärer och tjänstemän, varav 28 i kandidatländerna.
- **Nationella** informationsprogram om grönboken, med nationella samråd, nationella parlamentsutfrågningar och andra evenemang i de olika medlemsstaterna.
- Debatter inom **EG-institutioner och -organ**: Ministerrådet (första slutsatser), Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén, Regionalkommittén, Europeiska kol- och stålunionens rådgivande kommitté, Euratoms vetenskapliga och tekniska kommitté, Euratoms försörjningsbyrås rådgivande kommitté och den rådgivande energikommittén.

Formella skriftliga bidrag:

- **236⁶** inlämnade till kommissionen under samrådsperioden.
- Många olika bidragslämnare (se tabell nedan)

EU och medlemsstaternas regeringar, EFTA, rådgivande energipolitiska organ, parlament, representanter	33
Offentliga energibyråer, lokala förvaltningar	17

⁶ Omkring 7 000 enskilda sände in bidrag (identiska) som del av en Greenpeaceaktion.

Energiindustrin, deras handelsorganisationer och tillhörande tekniska organ	76
Energikonsumerande industri, deras handelsorganisationer och tillhörande tekniska organ	30
Icke-statliga organisationer ⁷ och organisationer för energifrämjande energibevarande	19
Fackföreningar, branschorgan och vetenskapliga organ, universitet, studiegrupper	41
Enskilda	20
Summa	236

Debatten i medlemsstaterna och EU-institutionerna

Alla medlemsstater har inkommit med skriftliga bidrag. I allmänhet välkomnade de debatten med dess långsiktiga perspektiv och integrerade angreppssätt. I de flesta medlemsstaterna organiserade man någon typ av nationellt offentligt samråd, seminarier för intressenterna, rapportering från ett rådgivande organ eller parlamentsdebatter som stöd för en översyn av sina alternativ på energiområdet. Det särskilda EU-utskottet i Förenade kungarikets första kammare genomförde en undersökning med utfrågningar angående grönboken som sträckte sig över flera veckor. EU-utskottet i danska Folketinget lämnade ett bidrag. Parlamentsutfrågningar ägde rum i Italien, Sverige och Spanien, och grönboken var föremål för diskussioner i parlamenten i en majoritet av medlemsstaterna, ofta med deltagande från kommissionen. Vice ordföranden inbjöds att delta i flera av dessa. Offentlig debatt och bidrag från alla berörda parter uppmuntrades kraftigt. I Italien arrangerade ministeriet till exempel en serie med nio nationella diskussionsdagar om frågor som tas upp i grönboken, med stort deltagande av intressenterna. I Nederländerna organiserade ministeriet diskussioner mellan experter och intressenter innan bidraget utarbetades. I Tyskland arrangerades diskussioner på delstatsnivå utöver diskussionerna på federal nivå. Tillsammans med regeringens eget bidrag utarbetades detaljerade bidrag av de tekniska organ som biträder regeringen i energifrågor i flera medlemsstater, t.ex. Spanien och Irland. Dessa exempel ger en indikation om den multiplikatoreffekt som grönboken har haft i medlemsstaterna. Medlemsstaternas bidrag är därför i regel både väl genomarbetade och detaljerade.

I bidragen tas vissa områden upp som, i princip av samtliga berörda parter, anses vara relevanta för en trygg energiförsörjning och för att finna den mest effektiva vägen framåt.

⁷ Se fotnot 1.

Det rör sig bland annat om stärkta relationer mellan EU och producentländerna, diversifiering, förnybara energikällor, energisparande och effektivare energiutnyttjande. På andra områden är man mindre samstämmig när det gäller relevansen. Det råder delade meningar om nödvändigheten av gemensamma bestämmelser och hur omfattande dessa i så fall bör vara. Alla medlemsstaterna var emellertid överens om att man bör uppmärksamma försörjningstryggheten och debatten kring grönboken.

I sina första slutsatser i maj 2001 välkomnade rådet grönboken och debatten, och betonade behovet av en långsiktig strategi på nationell nivå och EU-nivå för en tryggare energiförsörjning i EU. Rådet höll med om att man borde ta itu med både den växande efterfrågan och importberoendet. Detsamma gäller för effekterna av försörjningstryggheten på befintliga och planerade handlingsplaner och åtgärder, framförallt den inre energimarknaden. Rådet fortsatt sin granskning i december 2001 och inriktade sig främst på den fysiska infrastrukturens säkerheten (efter den 11 september), lagerhållning och en starkare dialog mellan EU och producentländerna.

En trygg energiförsörjning ingick som en av frågorna i en uppföljningsundersökning till Europeiska rådet i Nice, där man begärde en utredning av vilka arrangemang som finns för att garantera försörjningstryggheten för vissa strategiskt viktiga produkter i EU. I Barcelona tog Europeiska rådet upp energiförsörjningen som en viktig punkt, både på det ekonomiska området och energiområdet.

Europaparlamentet antog en grundligt genomarbetad resolution, efter ett omfattande arbete i ledning av parlamentsledamoten Chichester (PPE, Förenade kungariket). Ett anmärkningsvärt stort antal bidrag, frågor och ståndpunkter kom fram i debatterna inom kommittén och vid plenarmötena. I vissa frågor rådde full enighet, men i andra förekom delade meningar. Det ansvariga utskottet var utskottet för industrifrågor, utrikeshandel, forskning och energi, men frågan behandlades också av utskottet för miljö, folkhälsa och konsumentfrågor och utskottet för ekonomi och valutafrågor. En offentlig utfrågning och en utfrågning med vice ordföranden ägde rum.

I den omfattande och mycket detaljerade resolutionen⁸, uttrycker parlamentet oro för försörjningstryggheten och anser att frågan bör ges hög prioritet av kommissionen, rådet och medlemsstaterna. Parlamentet välkomnade grönboken som ett underlag för diskussionen, och framhöll effektivare energiutnyttjande och energibesparingar som de viktigaste frågorna. Man förespråkade också ett ”intelligent” angreppssätt när det gäller energianvändningen, med målsättningen att göra Europa till den mest energieffektiva ekonomin i världen. Vissa ledamöter förespråkade mångfald, särskilt när det gäller infrastruktur, förnybar energi och inhemska energikällor. Man efterlyste ett fördrag om förnybara energikällor. Vidare ansåg man att grönbokens scenarier var för begränsade, särskilt vad gäller efterfrågan, förnybar energi och samförbränning, och menade att det borde tas fram mer omfattande scenarier. Miljöaspekten hade en framträdande plats i

⁸ PE:A5-0363/01.

parlamentets resolution. Man gav bland annat sitt stöd till ett europeiskt initiativ för utveckling av utsläppsfria koleldade kraftverk. Det rådde delade meningar om vilken roll kärnkraften bör spela och hur kärnkraftsanvändningen bör förvaltas. Man bör sträva efter stärkta förbindelser med producent- och transitländerna och samarbetet med utvecklingsländerna bör koncentreras på hållbar energi. Parlamentet ansåg att kommissionen bör ges en tydligare roll för att samordna den nationella energipolitiken till nytta för EU som helhet, och även i den internationella diplomatin i förhållande till producent- och transitländerna och internationella organisationer, däribland WTO. Samtidigt som man betonade subsidiaritetsprincipens betydelse, och specificerade områden inom vilka nationella och lokala förvaltningar bör agera, uppmanade man medlemsstaterna att införa ett avsnitt om energipolitik i EG-fördraget.

Ekonomiska och sociala kommittén välkomnade grönboken i sitt yttrande⁹. Framförallt uppskattade man det långsiktiga perspektivet. Man betonade energins betydelse för ekonomin, tillväxten och konkurrenskraften. Vidare rekommenderade man en tätare koppling mellan energipolitiken och andra av EU:s politikområden, bland annat klimat, forskning och jordbruk. Kommittén betonade behovet av diversifiering och av en europeisk ram för energiförsörjning där medlemsstaternas behörighet på energiområdet erkänns. Man rekommenderade också att kärnkraftens andel i energiförsörjningen bibehålls vid minst sin nuvarande nivå, med tanke på målen för minskade utsläpp av växthusgaser.

Regionkommittén välkomnade det faktum att ökad användning av förnybar energi i byggnader hade uppmärksammats. Man ansåg att kärnkraftens bidrag bör utredas med utgångspunkt från en mycket bred bas som skiljer sig från den för andra bränslen. Man ställde sig positiv till att prioritera en styrning av efterfrågan och uttryckte oro för effekterna av energimarknadens liberalisering på en sådan efterfrågestyrning. Kommittén föreslog mål för energieffektivitet för medlemsstaterna tillsammans med handlingsplaner. Man ansåg att det är nödvändigt med skattepolitik för att styra efterfrågan och förespråkade införandet av ett avsnitt om energi i fördraget.

Kommissionens interimrapport: framlagd den 3 december 2001, ref: SEC(2001)1962

Alla bidrag finns på grönbokens webbsida:
http://europa.eu.int/comm/energy_transport/en/lpi_lv_en1.html

⁹ Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande.

BILAGA II – Sammanfattning av de insända bidragen för varje fråga

Fråga 1 : *Kan Europeiska unionen acceptera ett ökat beroende gentemot externa energikällor utan att äventyra försörjningstryggheten och sin konkurrenskraft? För vilka energikällor bör man i förekommande fall utforma en politik för att styra importen? Bör man i detta sammanhang främja en ekonomisk strategi (energikostnader) eller en geopolitisk strategi (risken för försörjningsavbrott)?*

De flesta anser att lösningen på det växande importberoendet är *diversifiering* av energikällor, leverantörländer och leveransvägar.

Av bidragen framgår det att många anser att *beslutsfattarna* har en nyckelroll, framförallt för att skapa ett gynnsamt *investeringsklimat*, både inom och utanför unionen. EU bör arbeta för att förbättra investeringsklimatet i tredje länder på diplomatisk väg, genom samarbetsavtal och genom att utveckla goda och stabila relationer. En målsättning bör vara att minska kartellernas makt. Diversifiering bör också uppnås genom *marknaden*. I vissa bidrag framhålls det att öppna och konkurrensutsatta marknader, fri energiprissättning och marknadsbaserade instrument är det bästa sättet att nå fram till en lämplig sammansättning av energislag och en lämplig diversifiering. Viktiga komponenter är fullbordandet av den inre energimarknaden, GATS-förhandlingarna och energistadgefördraget.

I en del bidrag framhålls fördelarna med *fasta bränslen* och *kärnkraft* i EU:s energiförsörjning. Dessa båda energislag har en hög grad av pålitlighet med stabila priser, stora förråd och många olika producenter. I en del bidrag påpekas det att *olje- och gasreserverna i Nordsjön* inte bör glömmas bort när det gäller försörjningstryggheten. Lösningen är att införa en lämplig rättslig ram, som främjar nödvändiga investeringar istället för att motarbeta dem. En del förespråkar stöd till forskning och utveckling av okonventionella resurser. I en minoritet av de inlämnade bidragen framhålls det att ett bibehållande av en miniminivå av *inhemsk kolproduktion* är viktigt för en långsiktig försörjningstrygghet. I andra bidrag betonas emellertid de höga kostnader och de miljöproblem som detta medför. Många föreslår en övervakning av EU:s *bränslemix*, däribland *möjligheten att växla mellan olika bränslen* och *riskhanteringsåtgärder*.

Kommentarerna om en *politik för att styra importen* uttrycker ofta tveksamhet, och tar upp riskerna för konkurrenssnedvridning, ökade kostnader och priser, artificiell diskriminering mot vissa energikällor och konsumtionsbegränsningar. Alla dessa faktorer bidrar till att försämra försörjningstryggheten i stället för att öka den. Många bland dem som stöder en proaktiv politik på EU-nivå konstaterar att områdena geopolitik, ekonomi, miljö och hållbarhet är nära förbundna med varandra, och en del förespråkar mer radikala EU-åtgärder för att trygga energiförsörjningen.

En del betraktar *importberoendet* som en naturlig följd av den internationella arbetsfördelningen och globaliseringen. Andra anser att riskerna med beroendet kan minskas genom ömsesidig handel och investering, samt goda relationer mellan producenter och konsumenter. De menar att ökat ömsesidigt beroende kan vara positivt och att åtgärder för att uppnå självförsörjning av energi skulle skada EU:s konkurrenskraft och ekonomiska välfärd. En mindre optimistisk hållning intas av dem som varnar för riskerna med de mäktiga olje- och gaskartellerna som ligger utanför EU:s kontroll, och den snabbt växande befolkningmängden som kommer att innebära större konkurrens om begränsade resurser.

I en del bidrag förespråkas en genomgripande *omstrukturering av energisektorn*, främst vad gäller utveckling av förnybara energikällor som tillsammans med görliga energibesparingar kan leda till ett minskat importberoende och bidra till att uppnå miljömålen. Detta tas bara upp i ett fåtal av bidragen, men många har föreslagit en mängd olika åtgärder både på *utbuds- och efterfrågesidan*, som lämpliga lösningar på problemet med det växande importberoendet.

Fråga 2 : Förutsätter inte förverkligandet av en inre europeisk marknad, som blir allt mer integrerad och där beslut som fattas i en medlemsstat får återverkningar i övriga, en samstämmig och samordnad politik på gemenskapsnivå? Vilka inslag borde en sådan politik ha, och vilken ställning borde konkurrensreglerna ha?

Det finns ett tydligt stöd bland bidragen för ett genomförande av kommissionens aktuella **förslag om en inre energimarknad**. Många anser att den inre energimarknaden skulle bidra till att effektivt säkra **försörjningstryggheten**, förutsatt att den fungerar på ett integrerat och konkurrenspräglat sätt. Faktorer som bidrar till detta är bland annat en större marknad med flera olika leverantörer, mer flexibilitet på utbuds- och efterfrågesidan, effektivare prissignaler, samt effektivitetsvinster och innovation till följd av konkurrens. Detta är emellertid bara fallet i den ideala situationen. En del har kommenterat att en trygg energiförsörjning är en ständigt aktuell fråga. Bland åtgärder som fortfarande måste vidtas nämns bland annat ytterligare utveckling av **samarbetet** mellan lagstiftarna och mellan de systemansvariga (TSO), en bättre **infrastruktur** över hela den utvidgade unionens yta och observation av **investerings-trenderna**.

Många kommentarer rör **EU:s energisystem** som helhet (diversifiering av energikällorna, värdet av lokala källor, kompletterande användning av olika tekniker etc.). EES- och EFTA-staterna anser att deras del i den inre energimarknaden inte erkänns tillräckligt i grönboken. Man nämner ofta **lika marknadsvillkor**, och avser med detta **tillgång** till marknaden för nya energitjänsteleverantörer och internalisering av **externa kostnader**. **EU:s roll** betonas i detta sammanhang, särskilt när det gäller bestämmelser om konkurrens och statligt stöd, beskattning, direktivet om förnybara energikällor samt EU-ramar för marknadsbaserade miljöstyrmedel, bland annat handel med utsläppsrätter och intyg för grön eller förnybar energi.

Bland annat Europeiska parlamentet efterlyser ett **avsnitt om energi** i fördraget. Andra anser att gemenskapens nuvarande befogenheter är tillräckliga. Det finns ett brett stöd för grönbokens idé att den inre energimarknaden tillsammans med utvidgningen och Kyoto kommer att leda till **nya förutsättningar** för energipolitiska beslut i EU.

Enligt vissa finns det en risk för att marknaden inte kan tillfredsställa **behoven av gemensamma och långsiktiga** investeringar (t.ex. reservkapacitet och ny kapacitet) eftersom den drivs av kortsiktiga vinstintressen, och man menar därför att det krävs en viss omarbetning av regelverket. En del medlemsstater anser att de själva har en skyldighet att garantera en lägsta genereringskapacitet. I några bidrag förekommer uppfattningen att liberaliseringen och marknadskrafterna kan stå i konflikt med såväl **miljöskydd** som **social rättvisa** och försörjningstrygghet. **De sociala aspekterna**, däribland konsekvenserna för sysselsättningen, förtjänar mer uppmärksamhet, menar en del. Vidare föreslås idén om **kvalitetsmål** för **samhällsnyttiga tjänster** för att hindra utslagning. En del kopplar dessa mål till investeringar (reservkapacitet, diversifiering etc.) och frågan om vem som bör vara anvisad elleverantör.

I en del bidrag förespråkas ytterligare utveckling av **gemensamt fastställda mål** för bland annat effektivare energiutnyttjande och förnybara energikällor. Många betonar, med hänvisning till **subsidiaritetsprincipen**, behovet av flexibilitet för att kompensera för nationella variationer i exempelvis klimat och traditioner. Medlemsstaterna måste ges tillräcklig frihet att utveckla lämpliga instrument.

En stark roll för EU när det gäller **yttre förbindelser** har ett brett stöd bland bidragen. Man anser detta positivt för den globala marknaden och de geopolitiska relationerna, och även i samband med utvecklingen på den inre energimarknaden och utvidgningen av unionen. I många bidrag oroar man sig för frågan om **långfristiga gaskontrakt**, och menar att sådana är en förutsättning för att finansiera de investeringar som krävs för att säkra leveranser från tredje land.

Fråga 3: *Utgör beskattning och statligt stöd inom energiområdet ett hinder för Europeiska unionens konkurrenskraft? Vore det, med tanke på de misslyckade försöken att harmonisera de indirekta skatterna, inte lämpligt med en omstrukturering på energiområdet med beaktande bland annat av målen på energi- och miljöområdet?*

Det finns ett brett stöd för *skatteharmonisering* av många olika skäl. En del anser att harmonisering av energibeskattnings skulle bidra till en fungerande *inre marknad*, men det får inte innebära ett ökat skattetryck. De stora energiförbrukarna menar att varje unilateral höjning av energiskatterna inom EU skulle ha ytterligare negativa effekter för de europeiska konsumenterna som konkurrerar på den globala marknaden. Producenter av konventionell energi anser att ytterligare energibeskattnings skulle hota utnyttjandet av inhemska olje- och gasreserver genom att minska investeringsviljan inom dessa sektorer i EU. Andra betraktar harmonisering som ett tillfälle att *främja energibeskattnings* för att uppnå högre energipriser som de anser vara nödvändiga för att uppmuntra ansträngningar för effektivare energiutnyttjande och användning av nya energikällor. Samma personer menar att en minskning av energipriserna inte är önskvärd – det bör inte vara det som är huvudsyftet med den inre energimarknaden.

En ny granskning av energibeskattningsfrågan, med beaktande av energi- och miljöfrågor, föreslås i många bidrag. Några anser att energibeskattnings bör tas upp som en del av den *större diskussionen om beskattning* på EU-nivå. Miljöaspekten dominerar i de flesta av bidragen. I vissa av bidragen från gas-, LPG- och kärnkraftsproducenterna inom den konventionella energisektorn förespråkas en *differentiering* av energibeskattnings som återspeglar de olika källornas *miljökonsekvenser*. Dessa producenter tillhör dem som är positiva till *kolbränsleskatt eller en EU-omfattande skattebefrielse för bränslen som inte släpper ut koldioxid*. De som förespråkar förnybara energikällor och effektivare energiutnyttjande är ofta positiva till en energibeskattnings som bygger på målet att *internalisera de externa kostnaderna*. I allmänhet avses med externa kostnader främst miljökostnader, men i vissa bidrag nämns också mer allmänna socio-ekonomiska kostnader. En del är positiva till en internalisering av externa kostnader *i princip*, men anser att metoderna ännu inte är färdigutvecklade för en tillförlitlig praktisk användning.

Statligt stöd till konventionella energikällor anses av vissa undergräva konkurrenspotentialen hos nya och förnybara energikällor, och många vill att stöden till fossila bränslen skall upphöra. Andra ställer sig emellertid positiva till statligt stöd för kolproduktion av försörjningstrygghetsskäl och av sociala skäl. Några hävdar att stöd för att upprätthålla en miniminivå av inhemsk energiproduktion, främst av fasta och förnybara bränslen, är viktigt för försörjningstryggheten. Många olika intressenter inom alla sektorer är positiva till statligt stöd till förnybar energi under en viss tid så att dessa källor kan bli konkurrenskraftiga. En del anser att det även är befogat med fortsatt stöd, så länge som de externa kostnaderna inte beaktas (se även fråga 7).

Som nämns under fråga 2 anses det i många av de insända bidragen att bestämmelser för beskattning och statligt stöd, och mer allmänt om internalisering av externa kostnader, är en

del av inrättandet av *lika marknadsvillkor* på den inre energimarknaden. Sådana bestämmelser är också en förutsättning för att nå fram till en diversifierad och innovativ energimarknad som är förenlig med miljömålen.

I många bidrag uppmärksammas *andra metoder än energibesättning och statligt stöd* för att åstadkomma lika marknadsvillkor och uppnå energi- och miljömålen. En del ställer sig tveksamma till om energibesättning är ett *effektivt* sätt att förändra konsumenternas beteende, med hänvisning till den låga priselasticiteten i efterfrågan, särskilt på transport. Företrädare för näringslivet framhåller *teknisk utveckling* och *frivilliga åtaganden* som effektiva vägar framåt. Det påpekas också att de största investeringarna i förnybar energi görs av de konventionella energisektorerna. Bland bidragen finns ett tydligt stöd för *marknadsanpassade tillvägagångssätt* (t.ex. certifikat för grön el och handel med utsläppsrätter). Vissa förespråkar ett *övergripande angreppssätt* för att främja nya energikällor och energibesparing, via politik för jordbruk, markanvändning, allmän transport etc. (se även fråga 10).

Fråga 4. *Vilket innehåll bör man sträva efter i försörjnings- och investeringsavtal inom ramen för en ständig dialog med producentländerna? Hur kan man, med tanke på den vikt som bör fästas vid ett partnerskap med i första hand Ryssland, garantera stabiliteten i fråga om kvantiteter, priser och investeringar?*

De flesta ställer sig bakom en *dialog mellan konsumenter och producenter* och anser att den borde stärkas och omfatta alla regioner och länder på alla nivåer – bilateralt, regionalt och internationellt. Dialogens räckvidd bör utvidgas till att även omfatta ekonomisk utveckling och investeringsfrågor. En del menar att det behövs en bättre rättslig ram, vilken enligt somligas åsikt borde innefatta bestämmelser för försörjning och avtal för främjande av investeringar, som bör kunna följas upp med identifiering av gemensamma samarbetsprojekt. Man bör sträva efter ett bättre samförstånd och främja oljepriser som är mer förenliga med den globala ekonomiska utvecklingen.

Debattdeltagarna anser att EU:s normala *bilaterala politiska relationer* med de aktuella länderna skulle kunna utnyttjas för att proaktivt ta upp energifrågor, framförallt försörjningstryggheten. Ett sådant tillvägagångssätt för att ta upp de viktigaste frågorna skulle enligt somliga deltagare vara till nytta för EU:s politik för att trygga tillgången till energi till rimliga och inte alltför instabila priser.

Som en följd av den vikt som läggs vid diversifiering anser många debattdeltagare att politiska dialoger bör föras med *alla aktuella partner* varav *Ryssland* är en. Genom EU:s gemensamma utrikespolitik skulle man kunna främja avtal mellan länderna runt Kaspiska havet, Medelhavet och även i Latinamerika.

Av bidragen framgår det att politiskt förtroende går hand i hand med inrättandet av de nödvändiga förhållandena för att *främja investeringar*. De geopolitiska och de ekonomiska aspekterna av relationerna är tätt sammanlänkade med varandra. Att främja investeringar i producent- och transitländerna är särskilt viktigt för EU:s försörjningstrygghet. Det handlar om mycket stora investeringar som, vilket togs upp i flera bidrag, innebär ett tillfälle att utveckla *beroendeförhållande* till ömsesidig nytta. En del anser att ett ökat importberoende i sig inte är något större problem eftersom företag inom EU kan ta del av den ökade energiproduktionen och handeln. Vissa menar också att främjande av utländska direktinvesteringar i energiproducerande regioner är ett viktigt led i en strategi för att öka försörjningstryggheten.

Bättre investeringsvillkor i allmänhet, däribland politiska, rättsliga, skattemässiga och finansiella villkor, kommer att främja energiinvesteringar. Många nämner *WTO* som det lämpligaste forumet för att förhandla om kommersiella energifrågor. När det gäller energi mer specifikt betonas ofta betydelsen av det *europiska energistadgefördraget*, bland annat bestämmelser om investeringar, handel, transit, miljö och effektivt energitnyttjande. En viss oro uttrycks över att Ryssland inte har ratificerat fördraget. Det har inkommit många kommentarer om den ”stabilitet ifråga om kvantiteter och priser” som nämns i frågan, och man

tolkar det som en målsättning att mildra spekulationssvängningar. Många påpekar att utvecklingen inom energisektorn i Ryssland har stor betydelse och att landet behöver en lämplig rättslig och skattemässig ram för att underlätta västerländska investeringar och samriskföretag. Man understryker också att långfristiga avtal, bland annat avtal om produktionsdelning, kommer att vara en avgörande faktor för att nå upp till den investeringsnivå som krävs för ett tillförlitligt och säkert energiflöde från Ryssland till Europa.

I en del av bidragen tog man upp vikten av *tekniköverföring* för ökade direktinvesteringar i energiproducerande länder. Några hänvisade också till Kyoto-protokollets flexibla mekanismer, dvs. gemensamma åtgärder och mekanismen för ren utveckling. Det är viktigt att man som en följd av de utländska investeringarna upprättar nödvändiga länkar mellan de sociala aktörerna, t.ex. forskningsinstitut, universitet och forsknings- och utvecklingsavdelningar. På så sätt blir det positiva beroendeförhållandet mer stabilt och långvarigt, vilket bidrar till försörjningstryggheten.

Fråga 5: *Bör de reservlager som redan finns för olja förstärkas och utvidgas till andra energislag som till exempel gas eller kol? Kan man tänka sig en mer gemensam förvaltning av lagren, och om så är fallet, vilka mål och former skulle denna förvaltning ha? Bör risken för ett fysiskt försörjningsavbrott i fråga om energiprodukter motivera åtgärder för att få tillgång till mer kostsamma resurser?*

Mångfalden i de olika strategierna inom EU på detta område avspeglas i de insända svaren. De som förespråkar en *utvidgning av systemen för olje- och gasreserver* tar upp bristerna med det nuvarande systemet som endast omfattar olja, och som tillämpas på olika sätt i olika medlemsstater. Det föreslås att lagerhållningsskyldigheten även skall omfatta *kemiska råmaterial*. I vissa bidrag talas det om en *starkare roll för EU* för förvaltningen av olje- och gasreserverna. Man bör utgå ifrån noggranna *analyser* på EU-nivå av riskerna och de ekonomiska konsekvenserna, framförallt på den inre marknaden. Lämpliga resurser för ett sådant arbete måste avsättas. Som en förlängning föreslås det att kommissionen utarbetar en *ram för avtal om olje- och gasreserver* mellan medlemsstaterna och/eller bolagen. En del förespråkar att man bildar gasreserver genom *avtal med varierande produktionsnivåer beroende på efterfrågan*. Vad beträffar *kostnaderna* föreslås bland annat att finansiering skall ske genom EU:s budget, att kostnaderna skall fördelas mellan förmånstagarna och att bolagen skall hålla reserver av bränsle och energiproduktionskapacitet, eventuellt med rimlig kompensation via offentliga medel.

I många bidrag framhålls det att frånvaron av allvarliga försörjningsavbrott för olja eller gas under lång tid beror på att olje- och gasindustrin har gjort massiva investeringar och diversifierat sin verksamhet. De tillgängliga reserverna av *olja* räcker för att täcka ett produktionsbortfall på 10 % under två år och tillfälliga brister. När det gäller *gas* hänvisar en del till kommissionens tidigare slutsats att med de verktyg som finns till hands idag, och genom att fylla ut luckor i infrastrukturen, skulle många medlemsstater kunna klara de allvarligaste förutsebara försörjningskriserna i mer än 12 månader. När det gäller *kol* – som visserligen är relativt lättlagrat och användbart som ersättningsbränsle vid försörjningsproblem – och *kärnkraft* anses det i allmänhet att det inte finns något behov av reservlager eftersom det finns så många olika leverantörer på världsmarknaden. Det påpekas också att det redan finns förråd av kärnbränsle motsvarande tre års förbrukning i EU.

De som är kritiska mot en utvidgning av systemen för *olje- och gasreserver* hävdar att de skulle kunna skada *marknaden*, bland annat genom spekulation om interventioner. De flesta av näringslivets representanter är tveksamma till att använda reserver för att *motverka spekulation* eller *pristoppar* eftersom detta inverkar negativt på de fria marknadsrörelserna och på en optimal resursallokering. Pristoppar fungerar som signaler för investerarna. Kritikerna menar att en utvidgning skulle underminera de långsiktiga *relationerna med exportländerna*. De anser att det inte skulle vara ett *kostnadseffektivt* sätt att garantera försörjningstryggheten. En del påpekar att det *redan finns instrument* som kan ge en betydligt större trygghet, t.ex. försörjningsflexibilitet, outnyttjad kapacitet och övergång till andra bränslen. *Samarbete* förespråkas i en del av bidragen med tanke på medlemsstaternas olika situationer.

En del närmar sig frågan om reserver på ett mer allmänt plan och förespråkar bland annat tillgång till **lagringsanläggningar** för konkurrerande gasleverantörer. En del anser att det behövs fler sådana anläggningar, och andra betonar potentialen hos **små inhemska olje- och gasfält**. Många anser att det är fel att fokusera på reserver av fossila bränslen. Man borde i stället koncentrera sig på att **öka andelen förnybar energi och genomföra åtgärder för att styra efterfrågan** på marknaden. Många påpekar att reservförråden inte är avpassade efter långsiktiga risker i samband med ett växande importberoende.

Fråga 6: Hur kan man se till att energinäten i Europeiska unionen och dess grannländer byggs ut och förbättras, och samtidigt uppfyller kraven på en väl fungerande inre marknad och försörjningstrygghet?

Svaren fokuserar på utvecklingen av den *inre marknaden för energi*. Vissa behandlar genomförandet av kommissionens nuvarande förslag och ytterligare samarbete inom Florens- och Madridforumen samt *uppmuntrar investeringar* i hela EU. En del anser att en mer öppen inställning till koncentrationer på den inre energimarknaden skulle bidra till att öka investeringarna och förbättra försörjningstryggheten.

I många bidrag kan man utläsa en tydlig oro för att marknaden inte skall klara av att möta behoven, och man förespråkar därför en *omarbetning av regelverket*. En del förordar offentligt ägande av eller offentligt ansvar för *energinäten*, särskilt elnätet, och en roll för EU, t.ex. genom att Europeiska organisationen för systemansvariga (ENTSO) ombildas till en EU-byrå. Andra tar upp den nödvändiga *överutbyggnaden av näten* som är en värdefull försäkring mot regionala försörjningsavbrott. Detta hänger samman med frågan om reservkapacitet och vem som bör ombesörja och betala för den (se fråga 2).

Ytterligare utveckling av de *fysiska energiförbindelserna* tas upp i många bidrag. Man är överens om att det finns ett behov av att främja nya sammankopplingar mellan medlemsstater där det nu råder överbelastning. En del tar även upp behovet av förbättrade nätverk inom medlemsstater och regioner. Europaparlamentet framhåller vissa regionala projekt. Man bör förbättra förbindelserna mellan norr och syd och mellan öst och väst. Det har kommit in relativt få kommentarer om de problem som *utvidningen* innebär för infrastrukturen. Det finns stöd för *transeuropeisk nät* – medan vissa medlemsstater menar att man borde begränsa sig till att enbart finansiera genomförbarhetsstudierna för TEN-projekt, anser andra att man bör prioritera en utökning av de småskaliga producenterna i största möjliga mån, vilket innebär färre fjärrförbindelser och mindre transmissionsförluster.

Investeringsklimatet togs upp i flera av bidragen. *Avgifterna* inom EU måste vara tillräckliga för att locka nya investeringar. Särskilt elproducenterna oroar sig över *tillstånd för nya kraftverk och transmissionsledning*. De menar att det i princip är omöjligt att få tillstånd för nya luftledningar på grund av allmänhetens oro för hälsoriskerna med elektromagnetiska fält, och ekologiska och visuella konsekvenser. Detta leder till att de privata företagen avskräcks från sådana kontroversiella investeringar, vilket är negativt för försörjningstryggheten.

När det gäller investeringar i grannländer påpekar många vikten av *energistadgan* och *transiteringsprotokollet*. En del anser att nödvändiga investeringar i grannländer och andra viktiga regioner bör främjas genom särskild *EU-finansiering* och lån från EBRD och EIB. Balkan är till exempel en viktig region och återuppbyggnad av det skadade

transmissionsnätet i före detta Jugoslavien kommer att utvidga tillgången till UCTE-nätet. Möjligheten att öka elimporten och infrastrukturproblemen i samband med detta tas inte upp i någon större utsträckning, utan debatten inriktas snarare på vikten av att se till att den importerade kärnkraften från Ryssland och länderna i före detta Sovjetunionen uppfyller EU:s säkerhets- och miljöstandarder.

Gasbolagen anser att *långfristiga avtal* är nödvändiga för en trygg gasförsörjning. I några bidrag framhålls utvecklingen av *LNG-terminaler* som ett sätt att diversifiera försörjningen. En del efterlyser stöd till forskning och utveckling när det gäller gasledningar och lagring.

Fråga 7: Utvecklingen av vissa förnybara energikällor kräver stora insatser i form av forskning och teknisk utveckling samt investerings- eller driftsstöd. Kräver en medfinansiering av detta stöd inte ett bidrag från de sektorer vars utveckling vid starten gynnades av ett avsevärt stöd och som numera är mycket lönsamma (gas, olja, kärnkraft)?

Denna fråga har föranlett många kommentarer. I många insända bidrag går man långt utanför den ställda frågan och redogör även för **hur långt man tycker att samhället skall gå** för att uppnå energimålen, hur detta bäst skall göras, hur mycket det får kosta och vem som skall betala.

En del anser att det viktigaste är att man åstadkommer **lika marknadsvillkor** så att alla energitekniker, bränslen och energislag kan konkurrera under rättvisa förhållanden. Detta kräver att de externa kostnaderna, särskilt miljökostnader, som vanligtvis bärs av samhället **internaliseras** i varje energislags produktionskostnader. Eftersom det är osannolikt att detta kommer att ske på kort sikt anser många att det är motiverat med fortsatt stöd till de förnybara energikällorna. Andra accepterar stöd till dessa energikällor för att hjälpa dem att ta sig in på den etablerade energimarknaden, men anser att det bör vara **tidsbegränsat**. Ett fåtal bidrag är skeptiska till de förnybara energikällornas potential och menar att det offentliga stödet bör reflektera detta. Många anser att direktivet om el från förnybara energikällor är ett steg i rätt riktning.

Med ett liknande resonemang anser en del att det offentliga stödet inte bör begränsas till förnybar energi. Några förespråkar till exempel stöd för att ge en skjuts åt den kommersiella utvecklingen av rena kolkraftverk. De flesta talar emellertid om stöd till forskning och utveckling, riktat mot **innovation** och **förändring**, där potentialen hos **alla energitekniker** utnyttjas, även på efterfrågesidan. I detta sammanhang påpekar några att det omfattande stödet till kärnforskning, särskilt fusionsforskning, ges på bekostnad av stöd till forskning om förnybar energi och energieffektivitet.

När det gäller hur detta skall genomföras, organiseras och finansieras anser en del att man bör använda **marknadsbaserade instrument** i största möjliga utsträckning, t.ex. handel med utsläppsrätter, intyg för grön el och Kyoto-protokollets flexibla mekanismer. Andra menar att energimålen är av allmänt intresse och att offentligt stöd därför bör samlas in via de **allmänna skatterna**. Vissa anser det vara lämpligt med en avgift eller motsvarande som betalas gemensamt av alla elkonsumenter.

Idén om **samfinansiering** bemöts på flera olika sätt. En del av dem som är positiva till idén uppmärksammar redan befintliga system, t.ex. ett system där energibolag som inte uppnår målen för förnybar energi betalar in till en fond för främjande av hållbara anläggningar. Motargumenten är bland annat att dessa sektorer redan får bidrag genom höga energiskatter, att initiativet skulle motverka sitt eget syfte eftersom dessa sektorer redan gör stora investeringar i förnybar energi, att de inte erhölet initialt stöd som det påstås, att kärnkraftsektorn redan har betalat tillbaka det offentliga stöd som den mottog genom billigare el till konsumenterna, samt slutligen att sådan

subventionering är ekonomiskt ineffektiv. Inom sektorn för förnybar energi ogillar en del tanken på att behöva bli beroende av den konventionella energisektorn.

Det ansågs från vissa håll att finansiering av stöd till förnybar energi huvudsakligen är en fråga för de enskilda medlemsstaterna, även om den bör samordnas på EU-nivå.

I många av bidragen betonades behovet av en **stabil ram**, som bland annat garanterar rättssäkerhet, så att de nödvändiga **stora investeringarna** i energisystem och teknik kan planeras och genomföras under en tidsperiod som ofta är relativt lång. Utan en sådan ram bromsas utvecklingen av **diversifierad och innovativ** energiförsörjning och efterfrågestyrning, den inre energimarknadens potential kommer att underutnyttjas och det kommer att bli svårt att uppnå energi- och miljömålen.

Fråga 8: Hur kan Europeiska unionen, med tanke på att kärnenergi utgör ett av inslagen i debatten om kampen mot klimatförändringar och självförsörjningen på energiområdet, bidra till en lösning på avfallsproblemen, en förstärkt kärnsäkerhet och en utvecklad forskning kring framför allt framtida fusionsreaktorer?

Många välkomnar debatten om grönboken som ett tillfälle för balanserad diskussion kring idén att **all typ av energi** har en plats i EU:s energimix. De flesta är beredda att överväga **kärnkraftsalternativet** i förhållande till andra energitekniker och -bränslen, och ta itu med frågan om deras bidrag för att uppnå energi- och miljömålen och andra mål.

I det skriftliga debattinläggen ser man **två tydliga sidor**. Bilden är emellertid mindre klar i resultaten från de allmänna opinionsundersökningar (t.ex. Eurobarometer) och andra undersökningar (OPTEM-studien) som har genomförts parallellt med debatten om grönboken.

En del anser att kärnkraften ger ett viktigt bidrag till **baslastelektriciteten** och att den är en högkvalitativ produkt som finns i överflöd och är oberoende av bränsletillgångsproblem och prisstörningar. I energimixen kan kärnkraften därför fungera som en **buffert** mot externa störningar (t.ex. geopolitik, prisfluktuationer och klimat) för de andra energikällorna.

Somliga anser att **Kyoto** och liknande framtida åtaganden innebär att EU måste bibehålla och vidareutveckla kärnkraftsalternativet. Utan kärnkraft kan EU inte uppfylla Kyoto-åtagandena till en **realistisk kostnad**. Kärnkraft och vattenkraft är de enda storskaliga energikällorna som inte alstrar koldioxidutsläpp vid elproduktionen, och som även är **ekonomiskt bärkraftiga** utan subventioner. En del anser att klimatförändringsshotet är så allvarligt att alla **realistiska alternativ** måste hållas öppna, och en del menar att kärnkraften bör tas med i alla Kyoto-protokollets flexibla mekanismer.

Det förekommer också en del kritik mot hur kärnkraftsfrågan har behandlats i grönboken. Alla håller inte med om att kärnkraften är nödvändig för att uppnå **Kyoto**-åtagandena utan hävdar att detta påstående är förenklat, att det grundar sig på en förvrängning av tidigare studier och att det är oförenligt med accepterade prognoser. En del anser att kärnkraften **inte på några villkor** får byggas ut, varken av ekonomiska eller andra skäl. Vissa menar att kärnkraften är oacceptabel eftersom **riskerna** är för stora, och vill därför att man genast skall fatta beslut om att avveckla den. En del kärnkraftsanshängare förespråkar en jämförelse mellan riskerna med den globala uppvärmningen och kärnkraftsanvändningen i EU.

Vad beträffar **avfallet** anser en del att det finns tekniska och ekonomiska lösningar för slutförvaringen, men att det behövs stöd från politikerna och allmänheten för att genomföra praktiska lösningar och att kommissionen borde stödja detta arbete. I vissa bidrag talas det också om en EU-omfattande ekonomisk och miljömässig **optimering av lagringsplatserna**. **Forskning** om avfallshantering får stöd

hos många, och en del anser att forskning om mer driftsmässiga frågor borde bedrivas av de medlemsstater som producerar avfallet.

När det gäller *säkerheten* anser vissa att det behövs harmoniserade bestämmelser eller *europiska standarder*, medan en del anser att detta inte är nödvändigt. Många stödjer EU:s roll i kärnkraftsfrågan i samband med utvidgningen. Några förespråkar stränga kriterier för elimport från länder utanför EU.

En del motsätter sig forskning om *nya reaktorer* för att finna lösningar på säkerhets- och avfallsproblemen, eftersom man då negligerar andra sätt att uppnå energimålen och eftersom sådan forskning är orimligt dyr och sannolikt inte kommer att leda till resultat som är acceptabla ur hälso- och miljösynpunkt. Liknande invändningar mot förhållandet mellan kostnader och sannolika resultat riktas också mot *fusionforskning*. Andra stödjer forskning och utveckling när det gäller utformning av nya reaktorer, förbättrad säkerhet och flexibilitet samt ekonomisk konkurrenskraft. En del tycker att EU bör behålla sin ledande ställning när det gäller civil kärnteknik.

Fråga 9: *Vilka politiska insatser skulle göra det möjligt för Europeiska unionen att uppfylla sina skyldigheter enligt Kyoto-protokollet? Vilka åtgärder skulle kunna vidtas för att helt utnyttja möjliga energibesparingar, och som skulle göra det möjligt att minska både vårt externa beroende och koldioxidutsläppen?*

I princip alla debatttagare är överens om att det finns ett akut behov av att minska växthusgasutsläppen och att detta kommer att kräva ytterligare åtgärder och investeringar. Det finns stöd för ett mer *strategiskt och mångfacetterat tillvägagångssätt* för att bemöta klimatförändringshotet med hjälp av *energipolitiska styrmedel*. Det betonas också att det är viktigt att utvidga strategierna till kandidatländerna så fort som möjligt.

Effektivare energiutnyttjande och efterfrågestyrning anses allmänt som två nyckelområden för att förbättra försörjningstryggheten, minska importberoendet och minska växthusgasutsläppen, men det påpekas även att den energi som sparas inte nödvändigtvis måste vara importerad energi. En del menar att det finns potential för ytterligare minskning av energiförbrukningen, särskilt i byggnader, genom åtgärder som är både snabba och billiga. De vanligaste förslagen är incitament, lagstiftning, nya skatter och större investeringar i ren teknik, bland annat kraftvärme. Många organisationer har lagt fram detaljerade och ibland även kvantifierade *handlingsprogram* som syftar till att minska energiförbrukningen, öka andelen förnybar energi och använda fossila bränslen på ett renare sätt.

Hög prioritet ges åt det *europiska klimatförändringsprogrammet*, Kyoto-protokollets flexibla mekanismer och medlemsstaternas klimathandlingsprogram. Många tycker att Förenta staterna borde respektera sitt ursprungliga godkännande av Kyoto-protokollet och att de stora utvecklingsländerna också bör omfattas av protokollet. En del konstaterar att det sannolikt kommer att krävas utsläppsminskningar som går utöver Kyoto-åtagandena.

En annan energikälla som kan bidra till att uppfylla Kyoto-åtaganden och som har stöd från alla håll är *förnybar energi* – inte bara solenergi, biomassa och vindkraft utan också solceller (som inte uppmärksammas i grönboken, men borde ha varit med enligt somliga), värmepumpar, tidvattenkraft, vågkraft och små vattenkraftssystem. Energipotentialen i vissa avfallstyper tas upp i några bidrag. Andra föredrar satsningar på *koldioxidupptag* tillsammans med *ren kolförbränningsteknik* och produktion av *väte* från gas. En del rekommenderar *gas* i stället för olja och kol. Vissa anser att *kärnkraft* skall användas för att uppfylla åtagandena, ofta i kombination med effektivare energiutnyttjande och elproduktion från förnybara energikällor. Tillverkningsindustrin och den konventionella energisektorn förespråkar *frivilliga instrument* medan de flesta andra efterlyser *lagstiftning*.

Nästan alla rekommenderar *investeringar i ren teknik*, både för förnybara och fossila energikällor, och både för att införa redan befintliga tekniker och för att utveckla och forska om ny teknik. Framförallt anser många att det borde ges extra stöd till förnybar energi, och motiverar det med att de konventionella sektorerna fortfarande har fördelar av de statliga stöd

som de, enligt somliga, tidigare tagit emot. Det är också vanligt med förslag om kolskatter eller ett nytt energiprissystem som återspeglar de externa kostnaderna för energianvändningen. Slutligen betraktas i allmänhet *information och utbildning* och *strängare standarder för apparater* som bra sätt att uppmuntra slutanvändaren till att uppmärksamma energiförbrukningen och därmed främja energibesparingar. I vissa bidrag tar man särskilt upp *transportsektorn*, bland annat styrning och minskning av energibehovet för transport i allmänhet, och mer specifikt ökning av användningen av rena bränslen, bland annat väte och biobränslen.

En del kommentarer rör vad som bör göras på EU-nivå och vad som bör göras på nationell och lokal nivå. I allmänhet anser man att *EU:s roll* bör bestå i att underlätta strategier på nationell och lokal nivå och att arbeta på längre sikt, till exempel genom att fastställa ett regelverk för energibesparingar och fastställa – och övervaka – mål för EU som helhet.

Fråga 10: *Kan ett ambitiöst program för att främja bibränslen och andra ersättningsbränslen, inklusive väte, upp till 20 procent av den totala bränslekonsumtionen år 2020, även fortsättningsvis sortera under nationella program eller krävs det samordnade beslut i fråga om beskattning, distribution och planer som avser jordbruksproduktionen?*

Det råder delade meningar i frågan om bibränslen för transport.

De som förespråkar bibränslen kommer med ett antal olika förslag. Genom ett gemensamt EU-program för att främja utveckling och användning av bibränslen för transport skulle man enligt somliga kunna harmonisera stöd och andra åtgärder samt föra in frågan i *den gemensamma jordbrukspolitiken*. En del menar att EU bör arbeta för att ta bort *WTO*-restriktioner på odling av sådant material. Några pekar på möjligheten att förlägga odlingen till länderna söder om Medelhavet för att bidra till lokal utveckling och minska trycket från invandring till EU:s södra medlemstater. I flera bidrag tar man upp behovet av *harmoniserade skattelättnader* för bibränslen.

Andra är mer försiktiga i sina uttalanden om bibränslenas potentiella bidrag och är mer tveksamma till vad som kan göras.

En del tror att användningen av bibränslen kan leda till ett *industrialiserat och förorenande jordbruk* och betonar vikten av att begränsa sig till produkter som är odlade med miljövänligare jordbruksmetoder och som kräver mindre kemikalier än dagens jordbruk. Man är också tveksam till *kostnaderna*. En del tror att det vore mer kostnadseffektivt att utnyttja bibränslena till *uppvärmning* än till transport.

Några hävdar att det finns *fler alternativ* för minskad bränsleförbrukning vid transport och förbättrad effektivitet än dem som nämns i grönboken., t.ex. prissättning på fordon och transporter, och skatter och tekniskt stöd till effektivare energiutnyttjande.

Många har synpunkter på idén om ett kvantitativt *mål*. En del anser att det är principiellt fel och menar att den utvecklingen borde skötas av marknaden. Andra finner målet på 20 % fram till 2002 alltför optimistiskt och kanske till och med orealistiskt. En del varnar för att det kan bli ett problem att få tag på *tillräcklig markyta*.

Alternativet *väte* har föranlett relativt få kommentarer. De flesta som tar upp frågan påminner om att det krävs el för att producera väte och att vätet därför bara är en energibärare. Om elen har framställts med fossila bränslen har man inte uppnått några

vinster för försörjningstryggheten. Några påpekar att väte kan framställas genom utsläppsfri kärnkraft och andra tar upp förnybara energikällor. En del förespråkar naturgas som en energikälla.

Fråga 11: *Bör energibesparingar i byggnader (som står för 40 procent av energiförbrukningen) – oavsett om de är offentliga eller privata och nya eller under renovering – vara föremål för särskilda incitament, exempelvis i form av skatteincitament, eller krävs det också lagar liknande dem som införts för stora industrianläggningar?*

Alla som har lämnat synpunkter i denna fråga är i princip överens om att det finns utrymme för snabba och billiga energibesparingar på området, och att detta borde *prioriteras för framtida åtgärder*. I ett bidrag talas det om besparingar på upp till 70 %.

En kombination av *skattemässiga och ekonomiska* incitament och *lagstiftningsåtgärder* förespråkas. Det finns ett visst stöd för mer *forskning* och teknisk utveckling och större spridning av *existerande teknik* – timers, termostater, isolering, kraftvärme, energieffektiv belysning, biomassa och värmepumpar. *Märkning* och *byggnadsutformning* nämns också som viktiga åtgärder. I vissa bidrag lämnas detaljerade förslag, exempelvis energirevision, låneavskrivning och skattelättnader för investeringar i energieffektivitet. En del betonar de allmänna frågorna om genomförande av principen om att förorenaren betalar och internalisering av externa kostnader. Några förslag innebär *obligatorisk* användning av de effektivaste apparaterna, t.ex. kondensorpannor, A-märkta apparater och energisnåla lampor. Vikten av *information*, utbildning och medvetandegörande tas upp i många bidrag.

I några bidrag görs en *åtskillnad* mellan befintliga och nya byggnader, och i dessa fall föreslår man oftast *reglering* när det gäller nya byggnader och *utbyte* av gammal utrustning och *integration av förnybar energi* när det gäller befintliga byggnader.

Ytterligare en aspekt tas upp i några bidrag, nämligen inspektion och kontroll av standarder för att se till att utrustningen fungerar på det mest effektiva sättet.

Det har kommit in många synpunkter på vad som kan och bör göras på *EU-nivå*. De flesta är överens om att EU bör ställa upp mål och eventuellt fastställa ett regelverk, men majoriteten tycker samtidigt att genomförandet bör ske på nationell och lokal nivå, utan EU:s inblandning. Ett fåtal (särskilt de som är motståndare till reglering) anser att allt skall lämnas till medlemsstaterna. Ett förslag är att alla medlemsstater skall använda samma standarder som den mest effektiva medlemsstaten.

Ett av de mycket få förbehållen är att det endast finns utrymme för *marginella förbättringar* av energieffektiviteten i medlemsstater med nuvarande höga effektivitetsnivåer, och att *efterfrågan kommer att fortsätta att öka*, även om effektiviteten förbättras.

Som helhet tyder svaren på ett brett stöd för EU:s nuvarande strategi, förutsatt att förslagen är tillräckligt *flexibla* för att kunna anpassas till medlemsstaternas olika situationer. Man ser också energisparande i byggnader som ett område med ytterligare potential, med tanke på de snabba förbättringar som kan göras och med tanke på hur snabbt de flesta investeringarna i energisparande anordningar blir lönsamma. Information, påverkan och prissättning tas också upp som viktiga styrmedel. Slutligen anser man att det är viktigt att demonstrera värdet av, och vid behov belöna, individuella insatser.

Fråga 12: *Energibesparingar inom transportområdet (som står för 32 procent av energiförbrukningen) förutsätter att man korrigerar den växande obalansen mellan olika sätt att transportera varor där vägtransporter vinner terräng på bekostnad av järnvägstransporter. Bör denna obalans betraktas som oundviklig eller föranleder den avhjälpande åtgärder oavsett deras impopularitet för att rationalisera bilens ställning i städerna? Hur kan man förena införandet av konkurrens, infrastrukturinvesteringar som gör det möjligt att avhjälpa flaskhalsar samt intermodalitet?*

I svaren på denna fråga inriktar man sig på *två olika problem* – de ökande vägtransporterna och de enskildas krav på personlig mobilitet i städer och goda möjligheter till långa resor.

Vad gäller vägtransporten betraktas *järnvägar* och *marina och inre vattenvägar* som en stor del av problemets lösning (nästan ingen nämner *behovet av att minska* de långväga transporterna). Kopplingen mellan järnvägstransport och *elförbrukning* tas upp i flera bidrag. Vissa anser att kärnkraften måste stå för åtminstone en del av den ökade efterfrågan för att inte växthusgasutsläppen skall öka. En del förespråkar ändrade *planeringsbestämmelser* för att främja mer hållbara transportalternativ och lokal varuförsörjning.

När det gäller personlig mobilitet föreslås en hel mängd åtgärder och det finns ett stort stöd för mindre förorenande *fordon* med lägre utsläpp, *alternativa bränslen* och bättre kopplingar mellan offentlig och privat transport. En del efterlyser *begränsningar i bilanvändningen*, särskilt i tätorterna, och främjande av bilpooler. Man inser emellertid att sådana åtgärder inte kan vidtas isolerat utan det krävs en mer omfattande strategi. I många bidrag vill man att det skall riktas mer uppmärksamhet mot att minska bilismen, uppmuntra till gång- och cykeltrafik och göra vägarna säkrare och mer tillgängliga för *andra trafikanter än bilister*.

I synnerhet (men inte enbart) lokala myndigheter och organ är positiva till investeringar i infrastruktur för *allmänna transporter*. Andra koncentrerar sig på frågan om *intermodalitet* för olika transportsätt.

I många bidrag förespråkas ett *mer övergripande tillvägagångssätt* där man jämför effekterna av olika alternativ i de olika situationerna. Några har lämnat in *strukturerade förslag* rörande infrastruktur, samordning mellan energi- och transportpolitik, strategier för att minska transportbehovet, omfördelning av vägutrymme från bilar till allmänna transporter, strategier för att minska energiförbrukningen i tätorter, intermodalitet, en långsiktig strategi mot en vätebaserad ekonomi etc.

I många av bidragen uppmärksammas den förväntade ökningen av *flygtransporterna*. En del efterlyser en fullständig beskattning av fotogen. En del vill även att man skall ägna mer

uppmärksamhet åt *fördelningen mellan olika transportsätt* (väg/järnväg/sjöfart). Andra förespråkar större användning av *telematik* i transportmedel.

Svaren på den andra delen av frågan handlar mest om *beskattning*. En del tar upp det motsägelsefulla i att motarbeta en ökning av vägtransporterna och samtidigt ge skattereduktioner till samma sektor för att kompensera högre bränslepriser. Andra efterlyser högre vägavgifter och internalisering av externa (sociala och ekologiska) kostnader för transportsätt och bränslen. Ett fåtal motsätter sig prissättningsmekanismen och förespråkar i stället strängare utsläppskrav, investeringar i infrastruktur, driftskompatibilitet etc.

Liberaliseringen av *järnvägarna* är det område där meningarna går mest isär. En del tror att konkurrens kan leda till att järnvägstrafiken förbättras och vitaliseras, men andra menar att detta kan ske även om man behåller det offentliga ägandet. Det framhålls också att liberalisering skulle motarbeta ansträngningarna att rikta om godstrafiken mot järnvägarna.

Fråga 13: *Hur kan man utveckla mer samordnade visioner och integrera ett långsiktigt perspektiv i myndigheternas och marknadsaktörernas överväganden och insatser för att göra framsteg på väg mot ett hållbart energiförsörjningssystem? Hur skall man utarbeta framtidens alternativ på energiområdet?*

Det finns ett starkt stöd för en **övergripande och långsiktig strategi** för försörjningstryggheten – både vad gäller att inrikta sig på den *samlade* energiförsörjningen, utan att dela upp analysen i sektorer, och inkludera efterfrågestyrning, samt vad gäller att placera frågan i ett *större sammanhang*, dvs. koppla energipolitiska beslut till den större internationella utvecklingen och bredare politiska frågor, bland annat utrikespolitik, inre marknaden, transport, jordbruk, miljö, utbildning, sysselsättning, fattigdomen i världen etc.

En synpunkt som ofta återkommer är att grönbokens prognoser borde kompletteras med *scenarier* som reflekterar och balanserar möjliga politiska alternativ, t.ex. ett intensivt program för energibesparingar eller en kraftig subventionering av förnybara energikällor.

En del förespråkar ett mer *vidsträckt perspektiv* för energipolitiken, vilket skulle innebära att man analyserar hur beslut inom en sektor i en medlemsstat påverkar en annan medlemsstat.

Många menar dessutom att **perspektivet bör vara mer långsiktigt**. Detta behövs bland annat för att bidra till *stabila förutsättningar* för de långsiktiga beslut och investeringar som är typiska för energisektorn. Dessutom behövs ett sådant perspektiv för att man skall kunna bedöma *samverkan* mellan de olika politikområdena. Exempel på detta är bland annat frågan om den inre marknaden är förenlig med långsiktiga energiförsörjningsavtal som tas upp i bidragen, och den fundamentalt viktiga samverkan mellan *energipolitiken* och *miljöpolitiken*.

I en del bidrag görs utkast till en **EU-strategi på energiområdet**. Det framhålls i allmänhet att EU behöver en *mer framåtblickande* strategi som leder till en större diversifiering av energislag och energikällor, som ligger mer i linje med ny utveckling, bland annat inom förnybara och inhemska bränslen, och som siktar mot distribuerad generering och mikrogenerering. Det anses att en sådan strategi skulle skapa de villkor som behövs för nödvändiga investeringar inom energiområdet, både från industrins och de enskildas sida.

När det gäller *ansats* förespråkar en del en mer *lateral ansats*. Man efterlyser ett större energimedvetande hos allmänheten, särskilt bland de unga, och detaljerade strategier för att kombinera styrmedlen incitament, reglering och information för att kämpa för effektivare energiutnyttjande och större användning av förnybar energi. En del anser att det är lämpligt att fastställa och övervaka riktvärden. Andra förslag är att bättre utnyttja de inhemska energistrategierna, ge hjälp till utvecklingsländer eller inrätta strategiska reserver som en del av dialogen mellan producenter och konsumenter. Det finns ett visst stöd för mer omfattande

interventioner, bland annat stränga begränsningar av användningen av energikrävande apparater och fordon, och åtgärder för att ta fram praxis och väcka allmänhetens medvetande om hur de val vi gör idag påverkar morgondagens livskvalitet.

Vad beträffar **ansvarsområden** uppmärksammar man i flera av bidragen behovet av *samordning mellan olika nivåer* – europeisk, nationell och lokal/regional. I synnerhet företrädare för lokala myndigheter tar upp sin egen roll i samband med genomförandet av strategier för att minska efterfrågan på energi. En del förespråkar en oförändrad ansvarsfördelning, men i några av svaren ges stöd i olika hög grad till mer samordning eller interventioner på EU-nivå. Många ställer sig bakom en stark **roll för EU i internationella energisammanhang**, och en del vill att den skall stärkas ytterligare. Man tar också upp frågan om en europeisk energibyrå med uppgift att förbättra samordning och informationspridning, och **införande i fördraget av en artikel** om energipolitik (bland annat i Europaparlamentets yttrande).

Bland de olika **strategialternativen** är de mest uppmärksammade områdena a) *skatteåtgärder*, t.ex. internalisering av kostnaderna för att skapa lika marknadsvillkor för alla energikällor, b) *marknadsåtgärder*, t.ex. nära bevakning av marknadsutvecklingen, klimat för långsiktig planering inom den privata sektorn och korrigeringsmekanismer, och c) *teknikåtgärder*, t.ex. främjande av miljömässigt intressant men initialt oekonomisk teknik. En del anser det värdefullt att göra *kostnads- och intäktsanalyser* av de olika alternativen.

I några svar presenteras mer radikala **visioner** som ofta inkluderar en utbredd användning av vind- och solkraft (solceller) på medellång sikt, kombinerat med en mer traditionell ansats. Vissa anser att kärnkraften är framtidens energikälla, på grund av de låga koldioxidutsläppen.

Sammantaget ger debatten om grönboken en bild av en framtida politik som grundar sig på en **bred strategi** som omfattar både tillgång och efterfrågan. De **offentliga myndigheterna** (även på EU-nivå) har en tydlig roll, och **samarbete och samordning** är viktiga faktorer för att förbättra effektiviteten i handlingsplaner och -program. Denna samverkan gäller förhållandet mellan medlemsstater och kandidatländer och sträcker sig över olika politikområden – energi, miljö, transport, jordbruk, etc. Den gäller också förhållandet mellan energipartner i olika delar i världen, både leverantörer och konsumenter. Oavsett om man hänvisar till scenarier, kommersiella avtal, diplomatiska relationer eller konsumentinformation, finns det ett tydligt stöd för **långsiktiga och resoluta åtgärder** för att uppnå en **trygg och hållbar** energiförsörjning i EU.